

A MAGYAR KISEBBSÉG KULTÚRPROBLÉMÁI

A vojvodinai magyarság jobb lelkiismeretének felébredését jelzi az a tünet, hogy a vojvodinai magyar irodalmi közlönyök egyre több olyan cikket és tanulmányt közölnek, amelyek az itteni magyarság egyetemes problémáival sokkal komolyabban foglalkoznak, mint bármikor azelőtt. Lehet hogy ez csak átmeneti hangulat, lehet, hogy a sok hiábavaló próbálkozás után végre a helyes utat találtuk meg, de az sincs kizárva, hogy az idők jele ez, — annak az időnek, amikor minden kisebbségi sorsvállalás nem csak ünnepi vacsorákon való részvételt jelent, hanem komoly megmozdulást is olyan irányban, hogy közéletünk összes jelenségeit figyelve, rátérjünk a kor-problémák taglálása közben azokra a tünetekre is, amelyek bennünket a legközelebből érintenek. Tagadhatatlan, hogy a felnövő háborúutáni ifjúság is érezteti jelenlétét, amit csak örömmel lehet konstatálni. Talán ép ez lesz az az eszköz, amellyel a sokat panaszolt „vojvodinai közömbösséget” végkép eloszlatjuk és a vojvodinai élet alanyát, a parasztságot, álmos, pókhálós, bigott lelkivilágából olyan kultúrakció középpontjává tesszük, amely nem csak neki, hanem az egész vojvodinai magyarság boldogulásának éltető nedve lesz. A vojvodinai magyar publicisztika nem is tűzhet ki maga elé nemesebb feladatot, mint hogy a kultúrát a legszélesebb néprétegekhez leközzvetítse, azt azokkal megszerettesse és életszükségletükké tegye. Kisebbségi létünk és nemzetiségi életünk soha sem lendülhet fel, ha ezt az alapvető igazságot elhanyagoljuk, vagy éppen számításon kívül hagyjuk.

Kultúrmunkásaink eddigi akcióiról sok kellemetlen kritika hangzott már el, ezekre visszatérni és az egyes tételekben igazságot tenni, lehetetlen. Sajnos a kritika mindig vagy onnan jött, ahol azt sem próbálták meg, mit lehet a konkrét körülmények között tenni, vagy onnan, ahol ma is az a felfogás uralkodik, hogy a kultúra és a paraszt egy fedél alatt nem férhetnek meg, tehát minden próbálkozás hiábavaló. Werbőczy utódai még élnek! . . .

Ezek a megfontolások vezetnek arra az irányelvre, hogy a vojvodinai kultúrélet fórumait szükségszerűen egy táborba kell tömöríteni, s azt a táborra kultúráért való aktív küzdelem erős bástyájává tenni. Természetes, hogy ez kezdetben igen nehezen megy, s hogy sok körülmény fog odahatni, hogy ezt a közeledést megakadályozza.

Szerkesztőségünk és kiadóhivatalunk új helyisége
Suboticán Jugovićeva ul. 12 alatt van.

Hivatalos órák

minden kedden és csütörtökön este 5—7 óráig.

Helyszüke miatt nem közölhattük Tóthludassy János: Az Omladinski pokret és a magyar ifjúság c. cikkét. Iványi János: A magyar kisebbség kultúr-problémái c. cikkének egy részét rajtunk kívülálló okokból nem hozhattuk.

De a cél érdekében minden erőfeszítést meg kell tenni, hogy ez a közeledés sikerüljön, s mindazok akik ellene tevékenykednek, az úgy árulóiként ebből a közösségből kizárassanak, mint a kultúra és a haladás ellenségei. Az egységes kultúrprogram végrehajtásához ezek az előfeltételek s eredményre csak az ilyen előintézkedések megtétele után számíthatunk.

Szomorú az itteni magyarság magasfokú analfabétizmusa. Hivatalos adatok szerint 1921-ben a magyarok 21% volt analfabéta. Hogy a helyzet azóta nem változott lényegesen, hivatalos adatok híjján is megállapíthatjuk. A viszonyokat ismerve, nem is kell külön bizonyítani, hogy az azóta elmúlt 16 év alatt a magyarul írni-olvasnitudók száma menyire csökkent. Így már magától adódik az első programpont, az analfabétizmus elleni kíméletlen harc. Erre a célra elsősorban a magyar tagsággal rendelkező egyesületek, szövetkezetek, olvasókörök, földmunkás-szakszervezetek használhatók fel. A sikeres munka céljából azonban itt fel kell szabadulni, úgy a tanerőknek, mint a tanítványoknak a tradicionális módszerektől, az elemi iskola utánzásától, mivel azok a tanítványban kisebbségérzetet váltanak ki és elkedvetlenedéshez vezetnek. Új módszerek kell alkalmazni, amelyek külföldön is beváltak és lényegesen hozzájárultak a kultúrnívó felemeléséhez, amelyeknek alapelve a szó-rakozás és az önálló kezdeményezés. Újjabban Petrovgradon is sikerült egy pedagógusnak olyan modern elvekre felépített tan-módszert felállítani, amelynek alkalmazásával a tanítványok igen kellemes szó-rakozás mellett sajátítják el az írás-olvasás művészetét. Egyébként egy kis kutatással az idevágó szakirodalomban is fellelhetők a részünkre legalkalmasabb tanítási módok és tanszerek beszerzéséhez való utasítások. A tanszerek, a fűtés és világítás összes költségei sem akkorák, mint egy halvacsonya kiadásai, s mennyi a halvacsonya . . .

Erélyes akciót kell folytatni azután a magyar elemi iskolák megszorítására és az ezekhez szükséges magyar tanerők kiképzésére. Ehhez a küldöttség-napidíjaztatás helyett, hatásosabb eszközökhöz kell folyamodni; szervezett aláírás-gyűjtés, népgyűlés, szervezett fellépés stb.

Szoros kapcsolatban van evvel a magyar középiskolák kérdése is, ahol szintén erélyes akció szükséges, hogy az itteni magyar fiatalok ne maradjanak tovább is abban a sajnálatos helyzetükben, hogy sokszor érettségi után sem tudnak saját anyanyelvükön rendesen beszélni és írni.

Itt említendő meg még a tankönyvek kérdése is. Sajátságosan kevés a magyar tankönyvek száma, s az is, ami van, nincs köz-

---

**Szerezzetek új előfizetőket
a HID-nak!**

használatban. Nem kell elfelejteni, hogy ezek a tankönyvek sokszor, más hiányában, igen fontos tényezők a ház szegényes könyvtárában és lényegesen hozzájárulhatnak, megfelelő propaganda esetén, a nép tudásszínvonalának felemeléséhez.

Eredményes kultúrmunka kereteibe tartozik a könyvtárak és kölcsön- illetve vándorkönyvtárak kérdése is. Ezen kérdés helyes megoldásától függ tulajdonképpen az egész kultúrakció sikere is. A könyv sajnós még ma is oly drága, hogy csak kevesen engedhetik meg maguknak azt a luxust, hogy maguk vegyék meg azokat a könyveket, amelyeket elolvasni szeretnének. A legkézenfekvőbb megoldás tehát, a könyvek közös megvásárlása és használata. Ott ahol még nincs semilyen könyvtár, úgy is el lehet kezdeni, hogy azt a néhány könyvet, amely egyesek birtokában van, összegyűjtik és ezzel mindjárt le is fektetik a létrehozandó könyvtár alapjait. Csekély tagsági díjjal és sok taggal ez a keret rövidesen kibővíülhet és beválthatja a hozzá főzött reményeket. Magától értetődik, hogy a könyvek birtokosainak igen nehéz lesz a könyvektől megválni, de itt mutatkozik meg az is, kinek fekszik szívéen a magyarság kultúrnívójának felemelése, ki tud nagy szavakon kívül, áldozatokat is hozni a közjóért. Sokszor előfordult már, hogy az ilyen akció kezdetén ki-ki kiválasztotta otthon a legrosszabb, leghasznavehetlenebb, sőt butító könyveket, régi naptárakat és hasonlót, s ezt „adományozta” a megalakuló könyvtárnak. Az ilyen könyvek nem tudják az olvasáshoz nem szokott tagokkal a könyvet megszerettetni és a könyvtár állandó tagjává megszerezni, ami pedig alapfeltétele a könyvtár haladásának. Ezért a könyvgyűjtés és könyvvásárlás is nagy figyelemmel és körültekintéssel végzendő, nehogy éppen fordított irányban hasson. A könyvek témakörét nem szabad csak egy határozott világnézet kereteibe szorítani, hanem helyt kell adni minden olyan művészi és tudományos alkotásnak, amely a kultúra és haladás egyetemes szempontjaihoz igazodik. Csak így honosodhat meg a tagság között a kultúra fejlődésének és irányának a gondolata, csak így érhetjük el, hogy az egész akció eredménnyel járjon.

Végül a szinpadí kultúra ügyét kell megemlítenünk, mivel az eddig elért eredmények semmiképp sem kielégítőek. A dilettántizmus ellen már annyit beszéltek, hogy annak kritizálását nem is tartjuk feladatunknak. Akik csak a dilettántizmust látják és nem látják a „dilettántizmus,” háttérét, a szomorú analfabétizmust, a kultúrából való szomorú számkivetettséget és azt a környezetet, ahonnan maguk a „dilettánsok” is rekrutálódnak, azok nem is láthatják a kérdés lényegét és csak az ágakat nyesegetik, holott a tőben van a baj. Műkedvelő szinpadjaink komoly fellendülése csak a talaj alapos megmunkálása után várható, — addig az erőlködések és sikertelen kísérletek hullámain fogunk vergődni.

Nálunk még nem is ismeretesek a szélesebblátókörű népegyetemi előadások, a különféle kultúrjelenségek ismertetését célzó felolvasások és a nép egészségügyi felemelésére törekvő akciók.

Mindezek a problémák szorosan az egységes kultúrprogramm ke-
reteibe tartoznak és fokozatos megvalósításuk a jövő feladata.
A jövő azonban semmit se hoz meg, ha mi magunk is bele nem
avatkozunk a dolgok irányításába és a jövő alakításába. Csak aktív
munka hozhat eredményt, úgy kultúréletünkben, mint kisebbségi
létünk minden megnyilvánulásában.

Iványi János

A JUGOSZLÁV KÖLTÉSZETBŐL

EGYSZER

Krleža Miroslav

Egyszer majd véresen virrad a nap
és a világra vad vihar szakad!
Honvédsírokból tűz tör elő,
s ég majd a föld, ez a nagy temető.

Ha zengve csap le ránk a nagy ostor,
egyforma lesz az átok, ima,
templom, kocsmá, komédia,
kórház, bordély és kolostor.

Egy reggel magától megkondul a harang,
lángot lehel, fűj, amere száll a hang,
Ég majd a lég,
parázslék az ég,
a tűz dala szól
az űszkők alól
s ha jön a dél,
füstös romok közt süvít el a szél.

Az ucca még táncol
az arany előtt,
a nők selyemruhája viháncol
a déli korzón.

De holnap kiönt medréből a vér,
minden vörös lesz, amerre tér,
mindent befest a vér, a vér!

Honvéd sírokból vér tör elő,
vérvörös lesz ez a nagy temető.
Tűzeső ömlik,
vihar dörömböl,
az utca bömböl,
— ég, ég!
fejünk fölött az ég! —

Jajgatnak a rabok,
urak és papok,
Bögnék az ökrök,
sírnak a gyermekek . . .
a föld egy nagyot, utolsót remeg . . .
És az elégett világ fölött
Kacagva száll
őfelsége a halál!

Ford. Somorja Sándor